

B.A. Semester - 2 (CBCS) Examination**March/April- 2019 (Old Course)****SANSKRIT : P4 HITOPADESH-MITRALABH (ELECTIVE-2)****Time: 2:30 Hours****Marks: 70****Instructions:**

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

- પ્રશ્ન-૧(અ) નીચેના ગદ્યખંડોનું ભાષાંતર કરો. (કોઈપણ બે) (૦૮)
- (૧) અહમેકદા દક્ષિણારણ્યે ચરત્રપશ્યમ્। એકો વૃદ્ધો વ્યાધઃ સ્નાતઃ કુશહસ્તઃ સરસ્તીરે બ્રૂતે - મો મોઃ પાન્યાઃ ઇદં સુવર્ણકંડકણં ગૃહ્યતામ્। તતો લોભાકૃષ્ટેન કેનચિત્યાન્યેનાલોચિતમ્ - ભાગ્યેનૈતત્ સંભવિત। કિન્તવસ્મિન્નાત્મસંદેહૈ પ્રવૃત્તિર્ન વિધેય॥ યતઃ-
અનિષ્ટાદિષ્ટલાભેઽપિ ન ગતિર્જાયતે શુભા।
યત્રાસ્તે વિષસંસર્ગોઽમૂતં તદાપિ મૃત્યવે॥
- (૨) એકદા સા લીલાવતી રત્નાવલીકિરણકબુરિ પર્યટકે તેન વણિકપુત્રેણ સહ વિશ્રમ્ભાલાપૈઃ સુખાસીન। તમલક્ષિતો પસ્થિતઃ પતિમવલોક્ય સહસોત્થાય કેશેષ્વાકૃષ્ણ ગાઢમાલિંગાય ચુમ્બિવતી। તેનાવસરણ જારશ્ચ કલાયતઃ। ઉક્ત ચ-
ઉશના વેદ યચ્છાસ્રં યચ્ચ વેદ બૃહસ્પતિઃ।
સ્વભાવેનૈવ તચ્છાસ્ત્વં સ્ત્રીબુદ્ધૌ સુપ્રતિષ્ઠતમ્॥
- (૩) તતો યદ્યદાદિશતિ મેં પ્રાણેશ્વરસ્તદેવાહમવિચારિતં કરોમિ। દૂત્યોક્તમ્ - સત્યમેતત્। લાવણ્યવત્યુવાચ - ધ્રુવં સત્યમેતત્। તતો દૂતિકયા ગત્વા તત્તત્સર્વ તુલંગબલસ્થાગ્રે નિવેદિતમ્। તચ્છુત્વા તુલંગબલોઽબ્રવીત્ - સ્વાભાભિનિઽઽ ઉપાયઃ ક્રિયતામ્। તથા ચોક્તામ્-
ઉપાયેન હિ યચ્છક્યં ન તચ્છક્યં પરાક્રમૈઃ।
શૃગાલેન હતો હસ્તી ગચ્છતા પડગવર્ત્તના॥
- પ્રશ્ન-૧(બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે સંદર્ભે સહિત સમજાવો. (૦૬)
- (૧) અહિસા પરમો ધર્મઃ।
(૨) તુષ્ટે ભર્તૃરિ નારીણાં સંતુષ્ટાઃ સર્વદેવતાઃ।
(૩) પ્રકૃતિસિદ્ધમિદં હિ મહાત્મનામ્।
(૪) સર્વશૂન્યા દરિદ્રતા।
- પ્રશ્ન-૨ ભારતીય કથાસાહિત્યનો પરિચય આપી, પ્રાણીકથાનું સ્વરૂપ વર્ણવો: (૧૪)
- અથવા
- પ્રશ્ન-૨ હિતોપદેશના કર્તા પંડિત નારાયણ ભટ્ટનો પરિચય આપી, હિતોપદેશના સમય અને રચનાસ્થળ પર નોંધ લખો:
- પ્રશ્ન-૩ 'સરળ અને રોચક કથાઓ દ્વારા વ્યવહાર, ડહાપણનો બોધ આપવો એ હિતોપદેશનું અંતિમ ધ્યેય છે.' - આ વિધાન સમજાવો: (૧૪)
- અથવા
- પ્રશ્ન-૩ હિતોપદેશનું સાહિત્યકૃતિ તરીકે મૂલ્યાંકન કરો.
- પ્રશ્ન-૪ પ્રાણીકથાના ઉદ્ભવ અને વિકાસ પર સમીક્ષાત્મક નોંધ લખો. (૧૪)
- અથવા
- પ્રશ્ન-૪ તુલંગબલલાવણ્યવત્યોઃ કથા। (તુંગબલ અને લાવણ્યવતીની) કથા અને તેનો બોધ જણાવો.
- પ્રશ્ન-૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પર ટૂંકનોંધ લખો. (૧૪)
- (૧) ધનપ્રશંસા।
(૨) પ્રારબ્ધ અને પુરુષાર્થ
(૩) વીરસેનસ્ય કથા (વીરસેનની વાર્તા)
(૪) વ્યાધ્રપઠીક્યોઃ કથા।
